

Av ARNT FOLGERØ, NTB

Er det en ny åpenhet i det norske samfunnet som gjør at frontkjemperen Per R. Johansen får helsides pressoppslag om sine krigsopplevelser i Sovjetunionen under annen verdenskrig? Historikeren Hans Fredrik Dahl og forfatteren Kjell Fjørtoft mener det. — Ett av de sterkeste tabuene i Norge siden krigen er i oppløsning, sier Dahl.

Som historikere og forfattere er begge sterkt engasjert i historien til dem som stod «på den andre siden» under krigen.

Dahl har nettopp avsluttet sin to-binds Quisling-biografi, og i Tromsø sitter Fjørtoft på en masse materiale som skal ende opp med et verk om landssvikene og rettsoppgjøret etter krigen.

Med enkelte unntak har «den andre siden» i hele etterkrigstiden blitt tiet i hjel i Norge. Hanna Kvanmø biografi vakte naturlig nok stor oppsikt da den kom ut for et par år siden. Siden forfatteren var ledende stortingspolitiker, var det nesten ikke til å unngå at boka fikk stor publisitet.

1987 utga Egil Ulatveg «Dagbok fra en rotnorsk nazist» om en norsk gutt som til tross for sine nazisypatier framstår som et moralsk og søkende menneske. En kombinasjon som kanskje er vanskelig å forstå og ikke minst godta i dette landet. Publisiteten som Ulatveg-bok fikk, kan kanskje tilskrive forfatteren er journalist og derfor vet å beregne sitt publikum, mer enn innholdet av boka.

Bøker inndradd

Da Svein Halse utga sine krigserindringer fra Østfronten i 1989, ble han møtt av den vanlige tausheten i norsk presse. Hans Fredrik Dahl sier det slik: «I alle norske avisredaksjoner har det i årene etter krigen vært et absolutt tabu mot å slippe landssvikere til i spalten».

Fjørtoft sitter på et helt bibliotek av bøker som skildrer «den andre siden» og som har vært tiet i hjel. Det gjelder ikke bare bøker skrevet dem på «den andre siden», men også bøker av folk fra «den rette siden» som retter kritikk mot sine egne i forbindelse med rettsoppgjøret etter krigen.

Verre en Hitler

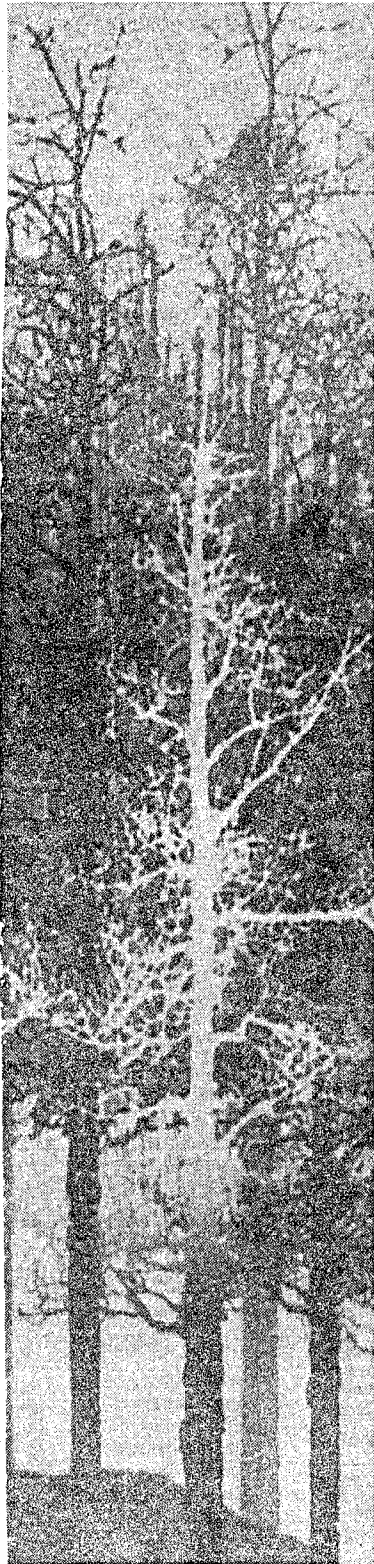
Den åpenheten som møter slik litteratur i dag, er etter Fjørtofts mening et resultat av tøveret på 1980-tallet i forhold til den kommunistiske partisanvirksomheten under krigen.

— Det var like vanskelig å skrive om partisanene på begynnelsen av 1980-tallet som det er å skrive om frontkjemperne i dag. Tonen nå er at dere må slutte å mase om disse tingene, sier Fjørtoft, som med sine bøker nok har en god del av æren for at partisanene har fått oppreisning.

— Det som skjedde i løpet av 1980-årene, gjør at vi nå kan se nærmere på landssvikene. Vi må se på «den andre siden» for å få fram sannheten om krigen, og dette er en prosess som ingen kan stanse, sier Fjørtoft.

Hans Fredrik Dahl mener det er flere ting som kan forklare interessen og den nye åpenheten for «den andre siden».

— Det er en gryende erkjennelse i Europa av at Stalin var verre enn Hitler. Med en slik erkjennelse faller visse sperrer og tabuer. Avsløringen av kommunistenes ugjerninger og kommunismens fallitt, gjør at de som sløttet Stalin, står i samme stilling som Hitlers medløpere, sier Dahl.

Ny åpenhet om «tabulitteratur»

ANSGAR FORLAG
Etablert 1934

- Bok og budskap

Storgata 39, 0182 OSLO
Telefon: +47 - 2 - 3628 00
Telefax: +47 - 2 - 362000

Medlem av Den norske Forleggerforening og Norsk Forleggersamband

Hainn Ansgar...

— hainn skriv godt... i år også!

Solveig Svaalen
SPARTASPRANGET
Årets litterære brannbombe:
Avslørende nakent, brutalt og
sjokkerende om erotikk, abort
og frihet. Kr 198,- (ib)

Aslaug Høydal
**GURO HEDDELID
OG TORE SMYLI MOEN**
Folkelivsskildring bygd på ei
gamal segn fra Seljord. Kr 149,- (ib)

Sigurd Lybeck
**GULLDORA OG DE TO
KNARKENE OPPI ÅSMARKA**
En festlig bygderoman fra gamle
dager. I *Bustenskjoldserien*.
Kr 189,- (ib)

Jan Eng
**DIRRENDE BILDER I TID
SOM STRØMMER** Dikt
En leges skjønnlitterære debut i
skjæringspunktet mellom viten-
skap og kunst. Kr 119,- (hf)

Per Hilleren
**NÅR DET DØDE TRE
BLOMSTRER**
En historisk og profetisk skildring
av Israel fra tidenes morgen til
framveksten av det nye
Jerusalem. Kr 189,- (ib)

Marie Syltevik
I GUDS TJENESTE
En enestående, illustrert reise-
skildring med dagboksblader fra
Kina 1919 - 1952 redigert av
søsterdatteren - Anna Nesland
og med forord av søster *Annie
Skau Berntsen*, som overtok
virksomheten etter henne.
Kr 149,- (ib)

William Barclay
DIN DAGLIGE STUDIEBIBEL
Bind 1-20
Fullstendig vers-for-vers-kom-
mentar til hele Nytestamentet.
Kr 1.995,- (hf)
50% introduksjonstilbud
kr 995,-

Bjørn Hanheide
**NORSK/ENGLSK merkantil
ordbok ENGLSK/NORSK
merkantil ordbok**
Uunnværlige oppslagsbøker for
forretningsverden, skole og
privatpersoner. Et nyttig redskap
innen økonomi, regnskap,
markedsføring og juridisk
terminologi. I serien:
Atheneums Oppslagsbøker.
Tid. utgitt: Merkantil oppslags-
bok, Norsk/Tysk - Tysk/norsk
merkantile ordbøker. Kr 239,- (ib)

Bjarte Botnen m/familie
SPØR, SÅ FÅR DU SVAR?
Spørrebok for hele familien
Atheneums spørrebok nr. 4
Kr 98,- (hf)

Eric Marshall / Stuart Hamble
BARN SKRIVER TIL GUD
En festlig og takkevekkende bok
som viser barns naturlige forhold
til Gud. Kr 89,- (ib)

Johanna Spyri HEIDI
**HEIDI FÅR BRUK FOR
HVA HUN HAR LÆRT**
Historien om den sveitsiske jenta
som har grepet barn og voksne i
mer enn 100 år.
Kr 89,- (ib) pr. bok

*Bokelskere går aldri
til sengs alene!*

Atheneum
- Forlag med mening

